

Högsta domstolen

Förklaring i Högsta domstolens mål nr Ö 4595-19

I enlighet med Högsta domstolens föreläggande i rubricerade mål avger jag följande förklaring över en ansökan om resning till förmån för Damir (tidigare Ali) Al-Ali.

Inställning

Jag motsätter mig att resning beviljas.

Jag avser inte att inleda förundersökning.

Jag motsätter mig dock inte att Högsta domstolen förelägger mig att vidta någon utredningsåtgärd avseende vissa nu åberopade handlingar, om domstolen anser att det finns förutsättningar för det och förutsatt att handlingarna görs tillgängliga för mig i original.

I sådant fall anser jag att det inte nu ska förordnas att vidare åtgärder för verkställighet av hovrättens dom inte får ske.

Skälen för min inställning*Frågan i resningsmålet och bakgrund*

Damir Al-Ali har ansökt om resning av hovrättens dom med stöd av 58 kap. 2 § 4 första ledet rättegångsbalken och yrkat att den påföljd som han dömts till ska mildras och att utvisningsyrkandet ska ogillas. Han har vidare yrkat att Högsta domstolen ska förordna att vidare verkställighet av domen tills vidare inte får ske.

Frågan i målet gäller om resning ska beviljas på den grunden att Damir Al-Ali vid påföljdsbestämningen och bedömningen av frågan om utvisning bedömts vara åtminstone 18 år vid brotten och inte endast 16 år. Brotten, förutom några mindre allvarliga, har begåtts under våren 2017. Damir Al-Ali gör gällande att han är född i februari 2001.

Damir Al-Ali har dömts till fängelse i fyra år och sex månader och utvisats med förbud att återvända hit under 15 år. Straffvärdet av den samlade

brottsligheten har bedömts vara tio år. Vid straffmätningen har beaktats dels hans ungdom, dels men till följd av utvisningen.

Om Damir Al-Ali i stället hade bedömts vara 16 år gammal, hade beaktandet av hans ungdom vid straffmätningen troligen inneburit ett fängelsestraff om två år och sex månader. Med en tänkt villkorlig frigivning blir då tiden för sluten ungdomsvård eller verkställighet av ett fängelsestraff på anstalt omkring ett år och åtta månader. Damir Al-Ali har varit frihetsberövad sedan den 29 april 2017.

Rättslig reglering

Innebörden av att en dom vinner laga kraft är att den ska verkställas och att frågan om den dömdes ansvar i princip inte kan tas upp i en ny rättegång. Rättskraften i brottmål kan endast brytas genom resning.

De väsentliga materiella resningsgrunderna till förmån för den tilltalade finns i 58 kap. 2 § rättegångsbalken. Enligt första ledet i fjärde punkten får resning beviljas om någon omständighet eller något bevis, som tidigare inte lagts fram, åberopas och dess förebringande sannolikt skulle ha lett till att den tilltalade frikänts eller att brottet hänförts under en mildare straffbestämmelse än den som tillämpats.

Bestämmelsen bör kunna tillämpas i ett fall som det förevarande där frågan om åldern har central betydelse för påföljdsbestämningen och för frågan om utvisning, trots att den saknar betydelse för skuldfrågan och straffvärdet (se bl.a. NJA 1989 s. 622 och 2002 s. 619).

För resning krävs alltså att det finns nya omständigheter eller nya bevis som inte prövats tidigare i målet. Det nya materialet måste vidare ha ett visst bevisvärde. Hur stort detta värde ska vara kan inte anges generellt. Det nya materialets värde måste sättas i relation till värdet av den tidigare bevisningen. Ju mer övertygande bevisningen som funnits till stöd för domen ter sig, desto större krav måste ställas på det nya materialet för att resning ska komma i fråga. Vad som ska prövas är vad utgången sannolikt skulle ha blivit om omständigheten eller beviset hade förebringats i rättegången. Resning kan inte beviljas enbart på grund av en omprövning av i målet gjord bevisvärdering. Det är den som vill angripa en lagakraftvunnen dom som har att visa att det föreligger grund för resning.

2019-09-23

Den tidigare utredningen och vad som är nytt nu

Frågeställningen om Damir Al-Alis ålder är inte ny. Den har varit föremål för prövning både vid tingsrätten och i hovrätten. Utredning i frågan har åberopats av både åklagaren och Damir Al-Ali. Det som är nytt nu är att Damir Al-Ali har åberopat ytterligare utredning i frågan.

Åklagaren har i underinstanserna åberopat ett utlåtande av rättsläkaren Carl Johan Wingren vid Rättsmedicinalverket och sakkunnigförhör med honom avseende en på Damir Al-Ali utförd medicinsk åldersbedömning med tandröntgenundersökning den 18 juli 2017 och magnetkameraundersökning den 19 juli 2017 avseende lårbenets nedre tillväxtzon.

Den sannolikhetsskala som används för sådana undersökningar – och som motsvarar de skalor i rättsintyg och andra yttranden som Rättsmedicinalverket regelmässigt tillämpar – innehåller fem nivåer; undersökningen visar att den undersökta är 18 år eller äldre, undersökningen talar starkt för att den undersökta är 18 år eller äldre, undersökningen talar för att den undersökta är 18 år eller äldre, undersökningen talar möjligen för att den undersökta är 18 år eller äldre och undersökningen talar möjligen för att den undersökta är under 18 år.

Enligt utlåtandet avseende Damir Al-Ali har de genomförda undersökningarna talat för att han varit 18 år eller äldre. Bedömningen innebär att cirka tio procent av barn med en kronologisk ålder nära 18 år med en fullmogen tillväxtzon i nedre lårbenet och visdomstand kan komma att felbedömas. Rättsläkaren har i sitt förhör tillagt följande. För att uppnå en högre grad av sannolikhet på sannolikhetsskalan förutsätts att man undersöker ytterligare en kroppsdel, exempelvis nyckelbenet. Det undersökta materialet har jämförts med referensfall framtagna ur den västerländska populationen. En persons etniska härkomst påverkar emellertid inte utvecklingen av kroppsdelar och det gör således ingen skillnad i bedömningen att Ali Al-Ali är bördig från Syrien. Däremot kan en låg socioekonomisk status leda till att skelettet mognar senare, dvs. att personer som lever under sådana förhållanden i själva verket kan vara äldre än vad personens kroppsdelar utvisar.

Åklagaren har därutöver åberopat två meddelanden ur konversationer som Damir Al-Ali haft med två olika personer i november 2016 respektive januari 2017 där han uppgett att han skulle fylla 19 år i februari. I den ena konversationen har han bett mottagaren att inte säga något om hans ålder till annan, eftersom han sagt till alla att han är femton år.

2019-09-23

Damir Al-Ali har tidigare åberopat

- ett syriskt pass och en bedömning av detta (tab 200 s. 283–293),
- ett födelsebevis och en bedömning av detta (hab 8, 29 och 107 s. 59, se även hab 16),
- en familjebok och en bedömning av denna (hab 107 s. 2, 13–29 och 60), och
- en ID-handling (hab 17 och 23).

Damir Al-Ali har nu i sin resningsansökan åberopat

- kopia av familjebok,
- personbevis i original,
- vidimerad kopia av födelsebevis från sjukhus,
- originalhandling från skola avseende inskrivning på skolan,
- födelsebevis i original från sjukhus,
- utdrag från Facebook-konto, och
- Lifosrapporter.

De av Damir Al-Ali åberopade handlingarna, förutom rapporterna, innehåller bland annat uppgiften att han är född år 2001.

Familjeboken är densamma som tidigare har förekommit i hovrätten i original. Detsamma gäller personbeviset, som i hovrättsprocessen benämnts födelsebevis och redan då funnits i original.

De övriga nu åberopade handlingar har inte förekommit tidigare under processerna.

Min bedömning i resningsfrågan

Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2016 s. 719 konstaterat att åklagaren inte har någon bevisbörda i vanlig mening när det gäller omständigheter som bara har betydelse för påföljdsfrågan, t.ex. den misstänktes ålder. Det är rättens ansvar att den utredning som krävs finns tillgänglig. Högsta domstolen konstaterar emellertid också att även åklagaren, och den tilltalade, har ett ansvar för att rättens beslutsunderlag är tillräckligt när frågor som gäller påföljdsbestämningen ska avgöras. Åklagaren bör alltså så långt det är möjligt ha vidtagit alla relevanta åtgärder för att utreda den misstänktes ålder innan åtal väcks. När det gäller att bedöma straffvärde och bestämma påföljd i övrigt bör enligt Högsta domstolen bedömas vilken ålder som är mest sannolik. Om utredningen tillåter olika slutsatser i fråga om mest sannolik ålder, får väljas den bedömning som är mest förmånlig för den tilltalade, dvs. den lägsta åldern.

Både tingsrätten och hovrätten har gjort bedömningen att det har varit mest sannolikt att Damir Al-Ali varit åtminstone 18 år när brotten begåtts.

2019-09-23

Domstolarna har alltså inte bedömt att han varit endast 16 år eller ens ansett att den utredning som funnits vid deras respektive prövning varit sådan att den tillåtit olika slutsatser i frågan.

Båda domstolarna har tagit fasta på rättsläkarens utlåtande och hans uppgifter vid sakkunnigförhöret och även de två meddelandena. Mot detta har i hovrätten stått ett relativt omfattande material, som innehållit uppgifter om att Damir Al-Ali ska ha varit 16 år vid brotten. Materialet har bestått i, utöver den uppgiften att han tilldelats ett personnummer med födelseår 2001, ett syriskt pass och en bedömning att detta är äkta, ett födelsebevis och en bedömning att detta är äkta, en ID-handling samt en familjebok och en bedömning att denna bok är äkta. Hovrätten har alltså vägt detta material mot den av åklagaren åberopade utredningen och kommit till slutsatsen att den högre åldern varit mest sannolik. Hovrätten har när det gäller passet anfört att det inte är känt vilka uppgifter som legat till grund för utfärdandet av detta. Vad gäller födelsebeviset och familjeboken har hovrätten anfört dels att dessa handlingar har undersökts utan att jämföras mot referensmaterial, eftersom sådant inte funnits tillgängligt, och att bevisvärdet av handlingarna därför är lågt, dels att det är okänt vilka uppgifter som legat till grund för vad som angetts i handlingarna om födelseåret.

Vissa nya handlingar har nu tillkommit.

Utdraget från Facebook-kontot, av vilket framgår att Damir Al-Ali år 2016 uppgett sig vara femton år, är enligt min mening av ytterst begränsat bevisvärde. Han har levt i samhället som att han är född år 2001. Uppgiften på Facebook ligger helt i linje med detta.

Av intresse är i stället de två födelsebevisen från sjukhus och skolhandlingen. Det ena födelsebeviset anges vara i kopia och får därför enligt min bedömning värderas med försiktighet. Det andra födelsebeviset och skolhandlingen anges finnas i original. Dessa handlingar har dock inte varit tillgängliga för mig i original. Också dessa måste därför värderas med försiktighet. Till detta kommer att det inte har framkommit något från Damir Al-Alis sida i resningsansökningen om hur eller av vem handlingarna hämtats in. Även om handlingarna skulle visa sig vara äkta, är det svårt att kontrollera vilka uppgifter som legat till grund för dem eller att jämföra dem mot referensmaterial.

Lifosrapporterna kan ge en allmän bakgrund vad gäller syriska dokument men en bedömning måste alltid göras i det enskilda fallet baserad på vilken utredning som finns i övrigt i det fallet. Sådana rapporter synes för övrigt ha åberopats även tidigare i rättegången. Det ska dock noteras att det i den nyaste rapporten beskrivs vissa förändringar under senare år som fått negativa

2019-09-23

konsekvenser för äktheten hos syriska dokument. Flera av de av Damir Al-Ali åberopade tidigare och nya handlingarna torde ha inhämtats under senare år, dels under hovrättsprocessen, dels nu i samband med resningsansökningen.

Sammantaget menar jag att det för mig föreliggande nya materialet avseende Damir Al-Alis ålder – satt i relation till utredningen i hovrätten i fråga om vilken det särskilt ska framhållas att mot åklagarens utredning har stått bland annat originaldokument som i och för sig bedömts som äkta – inte sannolikt skulle ha lett till att hovrätten bedömt det mest sannolikt att åldern varit 16 år vid brotten eller att utredningen tillåtit olika slutsatser i frågan med följd att den åldern skulle ha valts.

Frågan om förundersökning och utredningsåtgärder

Enligt 58 kap. 6 a § rättegångsbalken ska åklagaren återuppta en förundersökning när det i en ansökan om resning åberopas eller om det på annat sätt kommer fram en omständighet eller ett bevis som inte tidigare lagts fram och det är sannolikt att omständigheten eller beviset utgör grund för resning. Förundersökningen ska dock inte återupptas om det saknas behov av utredningsåtgärder.

Som framgår av NJA 2016 s. 719 är det i första hand rättens ansvar att utredning i en sådan fråga som är aktuell i detta mål finns tillgänglig. Även åklagaren har dock ett ansvar för att rättens beslutsunderlag är tillräckligt och bör så långt det är möjligt vidta alla relevanta åtgärder för att utreda den misstänktes ålder före åtals väckande.

En första fråga som inställer sig är om jag kan återuppta förundersökningen för att komplettera utredningen inte i skuldfrågan utan endast i en del som avser Damir Al-Alis personliga förhållanden och påföljdsbestämningen. Under alla förhållanden förutsätter ett återupptagande att det finns någon utredningsåtgärd för mig att vidta. Det som främst skulle kunna göras är att undersöka de två nya handlingar som angetts finnas i original. De är dock inte tillgängliga för mig i det skicket. Jag är vidare av uppfattningen att det inte är sannolikt att handlingarna, även om de vid en undersökning skulle bedömas som äkta, utgör grund för resning. Mot denna bakgrund anser jag mig sakna förutsättningar att inleda förundersökning.

Om Högsta domstolen anser att det finns förutsättningar enligt 58 kap. 6 b § rättegångsbalken att förelägga mig att vidta någon utredningsåtgärd avseende handlingarna, måste dessa göras tillgängliga för mig i original.

I sådant fall anser jag av de skäl som angetts ovan att det i nuläget inte bör förordnas att vidare åtgärder för verkställighet av hovrättens dom inte får ske.

2019-09-23

Om Högsta domstolen beslutar om inhibition, avstår jag från att framställa ett häktningssyrkande. Detta med hänsyn till vad som redogjorts för ovan om hur länge Damir Al-Ali varit frihetsberövad och möjlig tid för sluten ungdomsvård eller verkställighet av fängelsestraff på anstalt i det fallet hovrätten efter resning skulle bedöma att han varit 16 år vid brotten.

Petra Lundh

Susanne Kaevergaard